

TILRÅDING FRA KUD OM LOV OM

Diakontjeneste i Den norske kirke

I sin tilråding til Stortinget legger departementet vekt på det omfattende arbeidet som er gjort for å forberede innføringen av soknediakonstillingen som en offisiell stilling i Den norske kirke. Tidligere stortingsmeldinger, lovforslag og annet materiale er bredt sitert sammen med uttalelser og dokumenter fra kirkelig hold så som bispemøte og kirkeråd. I det følgende vil vi trekke frem en del av departementets vurderinger og anbefalinger.

– Kirke- og undervisningsdepartementet legger med dette fram forslag til lov om diakontjeneste i Den norske kirke.

Hensikten med lovforslaget er først og fremst å gi det diakonale arbeid en statusheving, og sikre diakoniens plass og tyngde i menighetens liv ved å lovhjemle stillinger for denne tjeneste slik som for annen kirkelig tjeneste som f.eks. organisttjeneste og katekettjeneste, jfr. lov av 16. juni 1967 nr. 2 om organister og lov av 19. juni 1969 nr. 50 om katekettjeneste.

Lovforslaget omhandler to grupper tjenestemenn, soknediakoner som skal tjenestegjøre på lokalplanet med ett eller flere sokn som tjenestedistrikt og diakonikonsulenter med bispedømmet som tjenestedistrikt. Det er forutsatt at bispedømmerådet er tilsettingsmyndighet.

Diakonikonsulentens lønn skal etter lovforslaget dekkes av staten, mens soknediakonens lønn er forutsatt dekket lokalt, av menighetsråd og/eller kommune, med refusjon av midler bevilget over statsbudsjettet, heter det i tilrådingen.

Merknader til enkelte paragrafer (lovteksten: s. 4)

Til § 1

– Departementet har funnet det nyttig å ha en formålparagraf som angir lovens intensjon. Denne er formulert med sikte på å angi mål og retning for den tjeneste soknediakoner og diakonikonsulenter skal utføre.

Til § 2

– Betegnelsen «soknediakon» er brukt på den kirkelige stillingskategori som omhandles i paragrafen. Dette er gjort bl.a. for å understreke at tjenesten skal være knyttet til menigheten og utføres på grunnlag av det diakonale oppdrag som etter vår kirkes ordning er gitt den enkelte menighet. Selv om stillingen kan ha flere menigheter som tjenestedistrikt, bør betegnelsen i loven være den samme, slik forholdet også er for bl.a. sokneprestene. Lovens terminologi antas imidlertid ikke å være til hinder for å bruke andre titler, f.eks. menighetsdiakon eller prostidiakon, dersom de lokale forhold skulle tale sterkt for dette.

– Soknediakonen skal først og fremst selv utføre diakoniarbeid. En annen sentral oppgave vil være å rekruttere frivillige medhjelpere og samordne den diakonale omsorg, noe som i særlig grad vil være aktuelt i større tjenestedistrikter f.eks. prostier.

– Stillingene opprettes lokalt, og det er den opprettede instans som har det fulle arbeidsgiveransvar. Etter vedtak i bispedømmerådet kan staten refundere inntil 50 pst. av lønnen, men dette er avhengig av bevilgninger på statsbudsjettet.

– Departementet vil i samarbeid med de berørte parter gi nærmere regler om dette, bl.a. for ikke å risikere at bispedømmerådene godkjenner stillinger uten dekning i budsjettet. Det kan være aktuelt å utforme reglene slik at det blir mu-

lig å se fordelingen av tilskuddet til diakontjeneste i sammenheng med oppretting av nye preste- og kateketstillinger. Departementet ser det som særlig viktig at reglene inneholder krav om at lønnsgrunnlaget for stillinger som godkjennes skal være sikret ved kommunal bevilgning eller på annen måte. Videre må det kreves at arbeidsmiljøet (kontorforhold, ordning med skyssgodtgjørelse m.v.) er tilrettelagt.

– Paragraf 51 bokstav b i lov om Den norske kirkes ordning gjelder tilsettingsmyndighet for statlige stillinger. Departementet har ment at bispedømmerådets kompetanse i tilsettings saker også bør gjelde for de godkjente soknediakonstillinger. Ved henvisning i loven, vil man bringe til tilsvarende anvendelse bl.a. de saksbehandlingsregler som vil komme for bispedømmerådets tilsetting av prester og kateketer.

– Etter § 51 bokstav c i lov om Den norske kirkes ordning har bispedømmerådet myndighet til å fastsette instruks for de tjenestemenn rådet tilsetter når ikke annet er bestemt, og dessuten – et forslag fra vedkommende menighetsråd – for bl.a. stillinger i diakoni som er godkjent som ordnet menighetstjeneste. I samsvar med dette forutsetter departementet at bispedømmerådet fastsetter instruks for godkjente soknediakonstillinger. At bispedømmerådet har myndighet til å tilsette og fastsette instruks innebærer imidlertid ikke at bispedømmerådet får arbeidsgiveransvar.

Til § 3

– Ordningen med diakonikon-sulenter i bispedømmerådene, som er etablert i praksis, foreslås hjemlet i en særskilt lovbestemmelse.

Økonomi

– Siden 1974 har det over statsbudsjettet vært bevilget tilskudd til diakonitjenesten. For 1985 beløper tilskuddet seg til kr. 1.122.000,-. Av dette disponeres kr. 300.000,- av Kirkerådet til et forsøksprosjekt med soknediakoner som er satt i gang i samarbeid med Sosialdepartementet. Resten av tilskuddet er overført bispedømmerådene til fordeling videre til diakonale tiltak. Dessuten bevilges det midler til et eget forsøksprosjekt med prostidia-kon i Vest-Telemark prosti. I tillegg har alle bispedømmeråd diakonikon-sulent som lønnes over statsbudsjettet.

– Departementets lovfor-slag innebærer ikke opprettelse av nye statlige stillinger, idet soknediakonstillingene forutsettes opprettet lokalt, normalt med menighetsrådene som arbeidsgivere, heter det i tilrådingen. For stillinger som på denne måten blir opprettet og godkjent av bispedømmerådene i sam-svar med regler fastsatt av departe-mentet, vil staten refundere inntil 50 pst. av lønnsutgiftene. Refu-sjonen må dekkes innen rammen av de årlige bevilgningene til diako-nitjenesten, jfr. statsbudsjettet kap. 223 post 70 Tilskudd til diakonitje-neste. Dette tilskuddet forutsettes også i fremtiden overført til bispe-dømmerådene for videre fordeling innen det enkelte bispedømme.

Ikke automatisk økte bevilgninger

– Det vil fortsatt være behov for et tilskudd til diakonitjeneste i bispedømmene i tillegg til det tilskudd som skal komme til diakonstillinger. Departementet forutsetter at når en soknediakonstilling først er godkjent som berettiget til refusjon av lønnsutgifter, så må arbeidsgiver og stillingsinnehaver kunne påregne at støtten blir vide-

reført fra år til år. Økning av bevilgningen til diakonitjeneste vil i tilfelle måtte skje gradvis og tilpasses de årlige budsjetter. Lovforslaget vil således ikke automatisk bety en rekke nye soknediakonstillinger eller økte statlige bevilgninger til diakonitjenesten, slåes det fast fra KUD.

– Lovforslaget medfører ikke nye, større administrative oppgaver for departementet eller bispedømmerådene. Menighetsråd som oppretter stillinger vil måtte ta i betraktning de administrative konsekvenser det innebærer å bli arbeidsgiver. Det vil imidlertid være en frivillig sak for det enkelte menighetsråd om man vil opprette soknediakonstilling eller ikke.

Oppgaver

– I Stortingsmeldingen om stat og kirke er det omtalt en rekke oppgaver som ligger til rette for diakontjenesten. Oppgaver og muligheter vil nok variere meget fra sted til sted. Man må imidlertid anta at besøkstjeneste, arbeid blant eldre, uføre og ulike grupper funksjonshemmede og forebyggende arbeid blant barn og ungdom med problemer vil være oppgaver som peker seg ut. For å kunne gjøre en innsats på disse områdene, er det av avgjørende betydning å kunne rekruttee og stimulere frivillige som ønsker å gjøre en innsats for sine medmenne-sker. Dette vil være soknediakonens særlige ansvar.

Dette i følge proposisjonen, hvoretter det henvises til soknediakonens oppgave og arbeidsområder presisert i «Tjenester og stillinger» fra Kirkerådet.

Kvalifikasjoner

– Departementet finner det rimelig at innehavere av stillinger som soknediakon og diakonikon-sulent har gjennomgått 3-årig fag-utdanning innen helse-, sosial- eller pedagogikk-sektoren, samt ett års diakonal utdanning. Diakonikon-sulentene bør også ha utdanning eller erfaring i administrasjon, heter det i tilrådingen hvor man tydeligvis

har vegret seg for å stille klare kvalifikasjonskrav.

– Diakonal utdanning gis i dag ved Norsk Diakonihøyskole, en stiftelse opprettet av Diakonissehuset, Menighetssøsterhjemmet og Bergen Diakonissehjem. Den inngår også som en del av Det norske Diakonhjems 4-årige utdanning som inkluderer en teologisk-administrativ enhet av ett års varighet. Etter gjennomført diakoniutdanning kan man ta et halvt års undervisning i administrative fag. Undervisningen ved begge skolene tar sikte på omsorgsarbeid i lokalmenighet, institusjoner og helse- og sosialetaten i samfunnet for øvrig.

Bakgrunn

– Diakoni kan defineres som omsorg for medmennesker. Dette er et anliggende som har vært knyttet til kirkens vesen, budskap og oppdrag. Kirkens omsorg skal gjelde alle mennesker og hele mennesket. Når det teologiske grunnlaget for diakonien skal presiseres nærmere, er det imidlertid ulike oppfatninger, og bl.a. som en konsekvens av dette gjøres det gjeldende ulike diakonisynt, skriver KUD.

– På kirkelig hold har det i mange år vært arbeidet for å styrke diakontjenesten. Et fellesmøte av bispedømmerådene opprettet i 1959 et diakoniråd for Den norske kirke. Dette rettet i 1969 en henstilling til bispemøtet om å fremme spørsmålet om en lovfesting av diakonistillinger. Bispemøtet samme år henstilte til departementet «å ta skritt til å få opprettet lovfestede diakonistillinger.» Etter at enkelte spørsmål vedrørende ansvars- og arbeidsområdet m.v. var nærmere klarlagt av Diakonirådet, fremsatte regjeringen Korvald våren 1973 proposisjon om lov om diakonitjeneste i Den norske kirke (Ot. prp. nr. 65 for 1972-73).

– I proposisjonen ble foreslått at det i lov gis bestemmelser om diakonikon-sulenter i bispedømmene og diakoniarbeidere i menighetene og at lønn for diakonikon-sulenter

Forts. s. 13

Overganger

Fra s. 7

utredes av staten mens diakoniarbeidernes lønn utredes av stat og kommune med 50 pst. på hver.

Lodden utvalget

– Utvalget, som hadde fylkesmann Ebba Lodden som formann, avga sin utredning i 1979 (NOU: 15). Utvalget tilrådte ikke lov om diakonitjeneste på det daværende tidspunkt, men gikk i stedet inn for at statens «tilskott til diakonitjeneste» skulle økes betydelig for å få i gang en slik ønskelig hjelpetjeneste i lokalsamfunnet. Utvalget tilrådte et beløp i størrelsesorden 8-10 mill. kroner pr. år. Det ble også tilrådd at spørsmålet om eventuelle lovbestemmelser igjen ble vurdert etter en etablerings- og forsøksperiode på eksempelvis 5 år, skriver KUD.

– Utvalgets utredning har vært forelagt en lang rekke kirkelige organer og institusjoner, bl.a. biskopene, bispedømmerådene, Kirkerådet, Diakonforbundet og dessuten en rekke andre organer og organisasjoner. De fleste høringsinstanser gir uttrykk for at det foreligger et behov for en utvidet omsorgstjeneste. Enkelte organer, bl.a. Norsk sosialsjefflag har imidlertid understreket at ansvaret for servicetilbud og hjelpetiltak innfor sosialsektoren

må ligge hos de kommunale organer.

– Det har vært politisk enighet om at kirkens diakonale virksomhet bør støttes, og siden 1970-årene har det over statsbudsjettet vært bevilget tilskudd til diakonitjeneste. For inneværende år er tilskuddet på kr. 1.122.000. Av dette er ca. kr. 300.000 forutsatt disponert av Kirkerådet i forbindelse med et 3-årig forsøksprosjekt med soknediakoner som er igangsatt i samarbeid med Sosialdepartementet fra 1983. Resten av tilskuddet er overført til bispedømmerådene til fordeling videre til diakonale tiltak. Dessuten er det med tilskudd fra Kirkedepartementet i 1985 satt i gang et forsøksprosjekt med prostidiakon i Vest-Telemark. Agder bispedømmeråd er ansvarlig for gjennomføringen av dette prosjekt i samarbeid med Kirkerådet.

Lovfesting

– På kirkelig hold er man stadig sterkt opptatt av spørsmålet om en lovfesting av diakonistillinger, og i det siste året har departementet mottatt henvendelser om saken bl.a. fra Bispemøtet, Kirkerådet, Det norske Diakonforbund og sist fra Kirkemøtet med anbefaling om lovfesting av soknediakonistillinger, skriver KUD, og siterer fra

Kirkerådets henvendelse av 20. januar 1984:

«– Det er politisk konsensus om viktigheten av samspill mellom det offentlige og frivillige organisasjoner når det gjelder helse- og sosialpolitikken.

– Det er kirkelig konsensus om viktigheten av og ønskeligheten av soknediakonen som leder av menighetens diakonale arbeid.

– Det finnes i dag tilstrekkelig erfaringsmateriale til å bestemme innholdet av stillingen.

– Lovfesting av kateketstillingen (1969) har ført til at vi i dag har ca. 70 kommunalt finansierte stillinger ved siden av de ca. 70 som er opprettet over statsbudsjettet.

– Lovfesting har en symbolverdi som hever diakoniens sak i menigheten.

– I de 8-10 årene vi har hatt soknediakonstillinger har man høstet mange gode erfaringer, men et usikkert økonomisk grunnlag for stillingene har virket uheldig for rekruttering og stabilitet.

Siden prest og kateket er lovfestet er det viktig å få understreket at kirken er mer enn «ordenes kirke». En lovfesting av soknediakonstillingen vil slå fast at diakonien er en naturlig del av menighetens liv.»

LKA.

PROSJEKTLEDER (ENGASJEMENT) 3/4 stilling

I Lovisenberg sykehussektor vil det i 3 år gjennomføres et prosjekt som vil arbeide med følgende problemstillinger:

- Hvordan kan menighetenes besøkstjeneste være til nytte for pasienter som har vært innlagt på Menighetssøsterhjemmet og Diakonissehuset?
- Forholdet menighetenes besøkstjeneste og offentlige helse- og sosiale tjenester.
- Hvordan bygge opp en besøkstjeneste i menighetene?

Til å lede dette prosjektet søker vi etter en prosjektleder som vil velge en praktisk tilnærming til nevnte problemstillinger.

Faglige kvalifikasjoner som sykepleier, sosionom med erfaring fra sykehus, menighet er relevant. Andre forutsetninger kan også komme i betraktning.

Lønn etter avtale.

Ytterligere opplysninger ved henvendelse til diakonikonsulenten i Oslo bispedømme 19 39 47. *

Søknaden sendes Oslo bispedømmeråd, St. Halvards pl. 3, 0192 Oslo 1, innen 1/5 1985.

Menighetssøsterhjemmet

Oslo Bispedømmeråd

Diakonissehuset